

Trafikutskottets betänkande

1978/79: 8

med anledning av propositionen 1978/79: 25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

DRIFTBUDGETEN

1. **Byggnad av statliga vägar.** Utskottet tillstyrker regeringens i propositionen 1978/79: 25 bilaga 5 (kommunikationsdepartementet) under punkten 1 (s. 19—20) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Byggnad av statliga vägar* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisar ett reservationsanslag av 238 500 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

2. **Bidrag till byggnad av enskilda vägar.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten 2 (s. 20—21) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till byggnad av enskilda vägar* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisar ett reservationsanslag av 12 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

3. **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Utrustning m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten 3 (s. 21) och hemställer

att riksdagen till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Utrustning m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisar ett reservationsanslag av 1 250 000 kr.

4. **Transportstöd för Norrland m. m.** Regeringen har under punkten 4 (s. 21—22) föreslagit riksdagen att godkänna den förlängning av transportstöd för Norrland m. m. som i propositionen förordats.

Motionen

I motionen 1978/79: 155 av Håkan Winberg (m) hemställs att riksdagen beslutar att för de i motionen angivna pappersprodukterna fraktbidrag enligt reglerna för transportstöd i Norrland åter skall kunna utgå från den 1 januari 1979.

Utskottet

Som ett led i de regionalpolitiska strävandena att utveckla näringslivet i Norrland jämte angränsande delar av det allmänna stödområdet infördes år 1971 för en treårig försöksperiod ett transportstöd i syfte att minska de kostnadsmässiga olägenheter som följer med stora avstånd inom stödområdet (prop. 1970: 84, SU 1970: 105, rskr 1970: 271). Riksdagen tog förnyad ställning till transportstödet år 1973 (prop. 1973: 95, TU 1973: 14, rskr 1973: 250). Därvid utvidgades stödet bl. a. genom ett stöd till transporter av vissa råvaror och halvfabrikat till ort inom stödområdet. Här efter beslutade riksdagen att fraktbidrag för vissa pappersprodukter skulle slopas fr. o. m. den 1 januari 1978 (prop. 1976/77: 150, TU 1976/77: 30, rskr 1976/77: 341). Transportstödet i dess nuvarande form gäller under en femårsperiod t. o. m. 1978.

Föredragande statsrådet erinrar i den nu förevarande propositionen om att en utvärdering av nuvarande bidragssystem pågår. Föredraganden har för avsikt att under våren förelägga riksdagen förslag i anledning av utvärderingen. Härigenom sägs förslagen som berör transportstödet kunna samordnas med de förslag som då framläggs om övriga regionalpolitiska medel.

I avvaktan på riksdagens beslut i frågorna föreslås att giltighetstiden för transportstödet i dess nuvarande utformning utsträcks till att omfatta tiden t. o. m. den 31 december 1979.

Med anledning av regeringens förslag yrkas i motionen 1978/79: 155 att transportstödet i ett avseende förändras redan från den 1 januari 1979. Det gäller transportstödet för vissa pappersprodukter, såsom tidnings- och journalpapper, korrugeringspapper för wellpapp (fluting), kraftpapper och kraftpapp. Transportstödet för dessa pappersprodukter har enligt motionären stor betydelse för den norrländska exportindustrin på pappersområdet. Några sakliga skäl varför just denna grupp av produkter skall undantas från transportstödet sägs heller aldrig ha förebringats.

Såsom tidigare nämnts slopades stödet för ifrågavarande produkter fr. o. m. den 1 januari 1978 — för att därigenom besparingar i statsbudgeten skulle kunna åstadkommas. Utskottet har vid sin prövning av motionärens förslag inte funnit sig berett tillstyrka att riksdagen nu frångår sitt tidigare beslut i frågan. Motionen avstyrks därför. I sitt betänkande 1977/78: 16 (rskr 1977/78: 184) — angående transportstödet för Norrland m. m. — fann utskottet det dock angeläget att vid den utvärdering av stödet som skulle ske även spörsmål av sådan art som i motionen nämns ingående övervägs. Utskottet förutsätter alltså att så sker.

Vad föredraganden i propositionen anfört föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer följaktligen

att riksdagen

a. avslår motionen 1978/79: 155,

b. godkänner den förlängning av transportstöd för Norrland m. m. som i propositionen 1978/79: 25 förordats.

5. Transportstöd för Gotland. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten 5 (s. 22) och hemställer

att riksdagen godkänner den förlängning av transportstöd för Gotland som i propositionen 1978/79: 25 förordats.

6. Investeringsbidrag till Rederi AB Gotland. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten 6 (s. 22—24) och hemställer

att riksdagen godkänner de riktlinjer för ekonomiskt stöd till Rederi AB Gotland som i propositionen 1978/79: 25 förordats.

**7. Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägs-
linjer m. m.** Regeringen har under punkten 7 (s. 24—25) föreslagit riksdagen att till Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett anslag av 17 700 000 kr.

Motionerna

I motionen 1978/79: 58 av Rune Torwald m. fl. (c) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande fördelningen av driftkostnader mellan fjärr- och lokaltrafik på SJ.

I motionen 1978/79: 148 av Sven Mellqvist m. fl. (s) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om principerna för driftersättning till SJ.

Utskottet

I sitt av riksdagen (rskr 1977/78: 186) godkända betänkande TU 1977/78: 19 crinrade trafikutskottet om innebörden av regeringens beslut den 26 januari 1978 med vissa föreskrifter rörande SJ:s tidtabeller för persontågstrafik från den 28 maj 1978. Enligt detta skulle SJ iakttä återhållsamhet när det gällde att minska antalet personförande tåg eller att i övrigt företa ändringar i tidtabellerna för sådana tåg så att inte regionalpolitiska strävanden motverkades och så att inte trafikförsörjningen påtagligt försämrades för skolelever och andra trafikanter. Hinder skulle emellertid inte föreligga mot sådana ändringar som var oundgängligen nödvändiga för en anpassning direkt eller indirekt till en

systematisering av tidtabellerna på huvudlinjerna eller som motiverades av ett mycket stort trafikbortfall under senare år. Samråd skulle ske med berörda länsstyrelser och kommuner.

Så snart tidtabellen för tidtabellsåret från den 28 maj 1978 fastställts skulle enligt beslutet SJ för regeringen redovisa dels vilka tåg som kommit att dras in, dels vilka planerade indragningar och förändringar som i anledning av detta beslut inte kommit att genomföras och dels vilka konsekvenser det senare medfört med avseende på SJ:s driftekonomi. Förändringar av såväl kostnader som intäkter skulle belysas. Affärsbanenätet och det ersättningsberättigade bannätet skulle redovisas var för sig. Regeringen skulle sedan förelägga riksdagen förslag om den driftersättning till SJ som kunde föranledas av beslutet i fråga.

Under hänvisning till regeringsbeslutet och riksdagens uttalande vid behandling av anslaget förordar nu föredragande statsrådet att SJ erhåller ersättning för den resultatförsämring som beslutet medför. Ersättning föreslås utgå med det av SJ begärda beloppet, nämligen 17,7 milj. kr. Av ersättningen avser 8,6 milj. kr. icke lönsamma järnvägslinjer och 9,1 milj. kr. olönsamma tåg på affärsbanenätet.

Utskottet tillstyrker att de sålunda begärda medlen anvisas. Ett bifall till regeringens förslag i denna del får dock inte — såsom i motionen 1978/79: 58 framhållits — innebära att de av SJ framräknade kostnaderna för olika bankategorier godtas som normerande för de krav SJ kan komma att ställa på de lokala huvudmännen vid framtida förhandlingar om överförande av lokal SJ-trafik på annan huvudman. Med understrykande härav finner utskottet någon särskild framställning till regeringen i ämnet från riksdagens sida inte erforderlig.

I motionen 1978/79: 148 framhålls att någon ersättning avseende affärsbanenätet tidigare inte utgått från anslaget till Ersättning för drift av icke lönsamma järnvägslinjer. Motionärerna vill i rådande läge inte motsätta sig att SJ erhåller den begärda ersättningen men anser sig inte kunna godta att helt nya principer etableras, innebärande bl. a. att en del av affärsbanenätet blir ersättningsberättigat. Motionärerna erinrar också om att de vid flera tillfällen krävt en översyn av järnvägsnätet i syfte att ge järnväg och landsväg mer likartade förutsättningar genom en sammanhållen syn på investeringar, underhåll och kostnader för säkerhetsanordningar m. m. På samma sätt anses mer likartade förutsättningar böra gälla för ersättning för utnyttjande av väg och järnväg, varigenom ett mer rättvisande kostnadsansvar bör kunna uppnås. Ett förslag i enlighet med detta synsätt anses därför böra föreläggas riksdagen våren 1979 i den av regeringen aviserade trafikpolitiska propositionen.

Utskottet vill med anledning härav hänvisa till det förut nämnda

regeringsbeslutet den 26 januari 1978 och riksdagens uttalanden vid behandlingen av anslagsfrågan (TU 1977/78: 19, rskr 1977/78: 186). Utskottet erinrade därvid för sin del om att bl. a. frågorna om den framtida metodiken med avseende på underskottets beräkning, m. m. behandlats av den trafikpolitiska utredningen. Beredningen av dess delbetänkande (SOU 1975: 66) Trafikpolitik — behov och möjligheter påginge inom regeringens kansli och enligt budgetpropositionen vore förslag härom till riksdagen att förvänta. Härvid torde vidare enligt utskottet kunna förutsättas att även de ytterligare förslag från den trafikpolitiska utredningen rörande bl. a. SJ:s verksamhet samt frågorna om det s. k. kostnadsansvaret — som inom kort förväntades — komme att närmare prövas.

Den trafikpolitiska utredningen har numera lagt fram sitt slutbetänkande Trafikpolitik — kostnadsansvar och avgifter (SOU 1978: 31). Vid den beredning av frågorna härom som f. n. pågår inom regeringens kansli måste självfallet även spörsmål av den art motionärerna tagit upp komma att närmare prövas. I avvaktan på resultatet härav och då proposition i ämnet enligt vad kommunikationsministern nyligen meddelat kommer att föreläggas riksdagen under våren 1979 finner utskottet någon särskild framställning till regeringen med anledning av motionen ej påkallad.

Under hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen

1. till *Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisar ett anslag av 17 700 000 kr.,
2. lämnar motionen 1978/79: 58 utan åtgärd,
3. lämnar motionen 1978/79: 148 utan åtgärd.

KAPITALBUDGETEN

8. Järnvägar m. m. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten 8 (s. 26) och hemställer

att riksdagen utöver vad som föreslagits i propositionen 1978/79: 23 under investeringsanslaget *Järnvägar m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisar 1 000 000 kr.

9. Statens vägverks förrådsfond: Vägmaskiner m. m. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten 9 (s. 26—27) och hemställer

att riksdagen till *Statens vägverks förrådsfond: Vägmaskiner m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 37 000 000 kr.

10. **Garanti till Förenade fabriksverken och SMT Pullmax AB.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten 10 (s. 27—28) och hemställer

att riksdagen bemyndigar regeringen att ikläda staten garantier för täckning av kostnader intill ett belopp av högst 2 000 000 kr. för utprovning av en avgaskkontrollmetod hos Förenade fabriksverken och SMT Pullmax AB.

Stockholm den 6 december 1978

På trafikutskottets vägnar

SVEN MELLQVIST

Närvarande: Sven Mellqvist (s), Arne Persson (c), Essen Lindahl (s), Alfred Håkansson (c), Rolf Sellgren (fp), Kurt Hugosson (s), Rune Torwald (c), Birger Rosqvist (s), Rolf Clarkson (m), Erik Johansson i Hållsta (c), Olle Östrand (s), Wiggo Komstedt (m), Rune Johansson i Åmål (s), Margit Sandéhn (s) och Anita Bråkenhielm (m).